

یکصد معمار، یکصد انتخاب

نشست اول: ۲۲ مهر ۱۳۹۴ خورشیدی
باغ موزه قصر

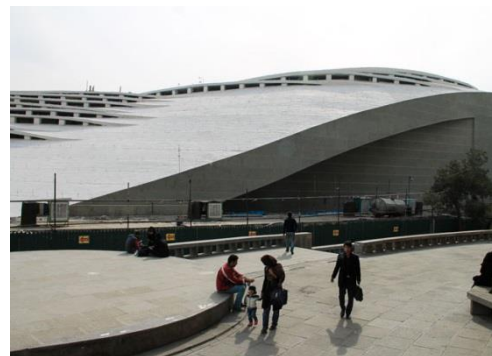
گزارش چهارم

یازده اثر معماری معاصر ایران، در نشست اول «یکصد معمار، یکصد انتخاب»، از سوی سخنرانان به عنوان نمونه‌هایی شاخص و برجسته معرفی شد. در این نشست، از حضار هم خواسته شده بود نظر خود را درباره هر یک از آثار معرفی شده در نشست در فرم مشترکی که در اختیارشان گذاشته شده بود، اعلام کنند و امتیاز دهند. هر چند تعداد فرم‌های پر شده‌ای که به مدیریت پروژه برگردانده شد، حدود یک سوم تعداد شرکت‌کنندگان حاضر در نشست بود، با این حال، همین تعداد پاسخ‌ها هم نکات زیادی در بر دارند که در این گزارش مورد بررسی قرار گرفته است.

یک: آثار معرفی شده

«مسجد ولیعصر» اثر رضا دانشمیر. معرف: سیروس باور.

نکته مهمی که از سوی معرف برای انتخاب این اثر به عنوان مصداقی از معماری معاصر ایران، عنوان شد، «سنت شکنی» اثر است. سیروس باور، ضمن اشاره به چند نمونه برتر معماری جهان در حوزه سنت شکنی و نوگرایی در طراحی معماری ابنیه مذهبی، اظهار کرد همیشه باید آمادگی پذیرش شکسته شدن سنت‌های رایج را داشته باشیم تا امکان تحول و پیشرفت در معماری بوجود آید.

«پردیس سینمایی ملت» اثر رضا دانشمیر. معرف: کاوه بذرافکن

آنچه که کاوه بذرافکن را به معرفی این بنا به عنوان نمونه‌ای از معماری شاخص معاصر واداشته، نه فقط نوع و جنس معماری آن، بلکه تعاملی است که بین معمار و بخش عمومی شهر برای اجرای آن وجود داشته است. بذرافکن که بدون هیچ اسلاید و گزارش تصویری این اثر را معرفی کرد، آن را نشانه موفق معماری معاصر ایران در حوزه بناهای عمومی برشمرد.

«پاساژ بهار لاله زار» اثر معمار ناشناخته. معرف: فرامرزی پارسا

چگونگی تحول بازارهای سنتی به پاساژها در دوره پهلوی و توسعه عمودی بجای توسعه افقی مجموعه‌های تجاری، زمینه پیدایی پاساژها در خیابان پر حاشیه و زیبای لاله زار تهران است. به گفته فرامرزی پارسا پاساژهای خوش ساخت این خیابان نمونه موفق معماری معاصر ایران در تطابق با شرایط مدرن است. نمونه مشخص این

پاساژها، پاساژ بهار است. پارسی به ظرایف این معماری اشاره داشت.

«برج جام» اثر رضا دانشمیر. معرف: ایمان رئیسی

رئیسای معتقد است این برج، که دارای معماری ویژه و متفاوتی است، به عنوان نشانه‌ای شهری برای شرق تهران عمل خواهدکرد و ظرفیت آن را دارد که نمونه موفقی برای بناهای شاخص و بلندمرتبه معاصر ایران بشمار آید. ایمان رئیسی به سابقه برج و برج‌سازی در ایران و جهان و تمایل و آرزوی همیشگی انسان برای رفتن به ارتفاع و بلندای شهر اشاره نمود.

«موزه هنرهای معاصر» اثر کامران دیبا. معرف: غزال کرامتی

با استناد به وجوه جوهری معماری اصیل ایرانی، که در چند مقوله کاملاً مشخص قابل بررسی است، به باور غزال کرامتی، این اثر یکی از باارزش‌ترین نمونه‌های معماری معاصر ایران است که ضمن پاسخ‌گویی به نیازهای کارکردی، واجد ارزش‌های زیبایی‌شناختی مهمی است. این اثر، مصداق ترجمه موفق اصول معماری اصیل به معماری مدرن ایران است.

«پژوهشگاه مواد و انرژی» اثر مهندسین مشاور تکنولوگ. معرف: علی‌رضا قلی‌نژاد

پیربازاری

ویژگی‌های عام معماری نوین ایران در سال‌های چهل و پنج خورشیدی ایران، بستر مشترک تمام آثار با ارزش معماری معاصر ایران در آن سال‌ها است. قلی‌نژاد معتقد است وجوه مشترک زیادی در آثار حسین امانت، نادر اردلان، کامران دیبا و دیگر معماران شاخص آن دوره وجود دارد. اثر انتخاب‌شده او نیز شاکله و شخصیت مشابه و هم‌قدر با آن آثار دارد.

«محورهای پیاده بازار تهران» اثر دفتر فنی شهرداری تهران. معرف: ابوالفضل

قمشه

پدیده مثبت و مبارکی که در طراحی شهری فضاهای عمومی، بویژه در تهران، رخ می‌نماید، به باور ابوالفضل قمشه، از نشانه‌های بارز تفکر جهانی «نوسهرسازی» است که می‌تواند فضاهای عمومی و عرصه‌های شهری را ساماندهی کرده و تعامل اجتماعی و هم‌نوایی شهری را توسعه دهد. محور پیاده پانزده‌خرداد و ناصرخسرو نمونه شاخص چنین تفکری است.

«کاخ مجلس سنا» اثر محسن فروغی و حیدر غیایی. معرف: ابوالحسن میرعمادی

این اثر که در سال ۱۳۳۴ خورشیدی افتتاح و مورد بهره‌برداری قرار گرفته، به اعتقاد میرعمادی، از نمونه‌های با ارزش معماری مدرن و معاصر ایران است که علاوه بر تحرک و شادابی در طرح و فرم آن، واجد نوآوری‌های مهم در زمان اجرای خود بود.

این اثر نشانه آمیختگی جسارت نوگرایی زمان خود (متجسم در تفکر حیدرغیایی) و تفکر معماری اصیل (متجسم در تفکر محسن فروغی) است.

«**برج آزادی**» اثر حسین امانت. معرف: حمیدرضا ناصر نصیر

این اثر که تا کنون، به باور بسیاری‌ها، هنوز هم نماد تهران است، از نگاه ناصر نصیر نمونه مشخص معماری معاصر ایران بشمار می‌رود. این بنای یادمانی که اثری کاملا مدرن و امروزی است، نشانه‌های مشخصی از معماری ایران دارد و می‌تواند مصداق درست این معماری در جهان معاصر باشد. طرح و حجم اثر کاملا منطبق بر آموزه‌های معماری اصیل ایرانی است.

«**فرهنگ سرای نیاوران**» اثر کامران دیبا. معرف: محمدرضا نیکبخت

در معرفی این اثر به عنوان نمونه شاخص معماری مدرن ایران از سوی نیکبخت، به یک نکته تازه اشاره شد. نیکبخت به وجه مردمی این معماری و تصمیم و مدیریت کامران دیبا از کندن این محوطه از مجموعه محوطه مورد نظر برای ساخت «دفتر فرح پهلوی» تاکید کرد و ضمن برشمردن وجوه با ارزش معماری ایرانی و مدرن آن، به وجه اجتماعی نهفته در اثر اشاره مستقیم نمود.

«**پل طبیعت**» اثر لیلا عراقیان. معرف: مهرداد هاشم‌زاده همایونی

از نظر هاشم‌زاده همایونی، یکی از مهم‌ترین شاخصه‌های موفقیت یک اثر، نحوه اقبال عمومی به آن است. این اثر در مدت کوتاهی که از عمر بهره برداری آن می‌گذرد، مورد استقبال وسیع مردم قرار گرفته و تبدیل به یک نشانه و عرصه عمومی شهری شده‌است. به اعتقاد هاشم‌زاده همایونی، ایراداتی از قبیل تظاهر بیرونی سازه‌ای پل - لوله‌ها و پروفیل‌ها - هیچ زمینه کارشناسی ندارند.

دو: استقبال از نشست

در نخستین نشست «یکصد معمار، یکصد انتخاب»، بیش از ۲۲۰ نفر شرکت داشتند. این استقبال از برنامه، از یک سو سبب خشنودی مجری پروژه، از سوی دیگر نشانه تشنگی محسوس حرفه به چنین بحث‌های روشن و مصداقی است. این تعداد شرکت‌کننده و میهمان در یک برنامه، آن را به یکی از موفق‌ترین برنامه‌های انجمن مفاخر معماری ایران تبدیل می‌کند. «نظرنامه»‌های پر شده توسط شرکت‌کننده‌ها نکات جالبی را نشان می‌دهد. به چند نکته اشاره می‌کنیم:

متأسفانه تعداد فرم‌های چاپی متناسب با استقبال مخاطبین نبود. تنها ۱۲۰ برگ «نظرنامه» توزیع شد که بسیار کمتر از تعداد حاضرین بود. از این تعداد نظرنامه، ۷۸ برگه پر شده به مدیریت برنامه برگردانده شد. بررسی حال و هوای نشست بر اساس نظرات ارائه شده در این تعداد نظرنامه‌است. ۲۷ برگه (۳۵ درصد) از کل برگه‌های برگردانده شده، توسط دانشجویان معماری پر شده بود. بقیه، عموماً، از جانب فارغ‌التحصیلان معماری پر شده بود. تعداد محدودی هم برنامه‌ریز، طراح منظر و شهرساز در میان پاسخ‌دهنده‌ها وجود دارد.

۷۳ درصد از شرکت‌کننده‌ها (۵۷ نفر از ۷۸ نفر) در پاسخ این سوال که علاقمندند در برنامه‌های بعدی «یکصد معمار، یکصد انتخاب» شرکت کنند، پاسخ آری داده‌اند. دو نفر پاسخ منفی داده‌اند و بقیه سوال را بی‌پاسخ گذاشته‌اند. یکی از دو نفری که علاقمند نیست

دوباره به دیدن برنامه «یکصد معمار، یکصد انتخاب» بیاید، دانشجوی کارشناسی ارشد معماری است و نوشته «لطفا اساتید جوان و با انرژی بیاورید. لزوما نباید همه از اساتید باشند، می‌توانید از دانشجویها هم استفاده کنید». این شرکت‌کننده عزیز، نوشته «انگاری معمارها، خود به پروژه‌ها باور نداشتند، هیچگونه انرژی و برقی در چشم‌هاشون نبود». دومین کسی که اعلام کرده در نشست‌های بعدی شرکت نخواهد کرد، دانشجوی کارشناسی معماری است. توضیحی ارائه نکرده‌است.

از میان ۲۷ دانشجویی که فرم «نظرنامه» را پر کرده‌اند، تنها ۶ نفر (۲۲ درصد) به درخواست برنامه پاسخ مثبت داده و معماری و آثار با ارزش از نظر خود را معرفی کرده‌اند. در میان ۵۱ فارغ‌التحصیل و حرفه‌مند معماری، ۱۸ نفر (۳۵ درصد) به معرفی آثار مورد علاقه خود پرداخته‌اند. در مجموعه، ۲۴ نفر از ۷۸ نفر، آثار با ارزش از نظر خود را معرفی کرده‌اند.

سه: انتخاب‌ها

از شرکت‌کننده‌ها درخواست شده بود، آثار معرفی شده توسط سخن‌ران‌ها را امتیازدهی کنند. حاصل این نظرها و امتیازها را خواهیم دید، ولی باید به چند نکته توجه داشت. نخست آن که این نظرها میانگین و معدل نظرات همین تعداد نفراتی است که «نظرنامه» را پر کرده‌اند. دوم آن که احتمالا، نوع و چگونگی ارائه اثر از سوی سخن‌ران‌ها تاثیر مستقیم در نظر بیننده‌ها داشته‌است. بنابراین، این نظرها، لزوما نظر خالص بیننده‌ها در مورد اثر نیست. با این حال، معدل قابل تامل و مهمی است. آخرین نکته آن که برخی از شرکت‌کننده‌ها به تمام آثار امتیاز نداده‌اند. به هر دلیلی، برخی آثار را از نظر خود محروم کرده‌اند.

میانگین امتیاز (از ۱۰۰ امتیاز) شرکت‌کننده‌ها به هریک از یازده اثر معرفی شده بشرح زیر است:

- ۱- فرهنگ‌سرای نیاوران، اثر کامران دیبا، با معرفی محمدرضا نیکبخت ۸۰/۳۲ امتیاز
- ۲- موزه هنرهای معاصر، اثر کامران دیبا، با معرفی غزال کرامتی ۷۸/۱۹ امتیاز
- ۳- برج آزادی، اثر حسین امانت، با معرفی حمیدرضا ناصرصیر ۷۷/۲۷ امتیاز
- ۴- عمارت مجلس سنا، اثر محسن فروغی و حیدر غیایی، با معرفی ابوالحسن میرعمادی ۷۶/۰۹ امتیاز
- ۵- پل طبیعت، اثر لیلا عراقیان، با معرفی مهرداد هاشم‌زاده همایونی ۷۲/۱۱ امتیاز
- ۶- پاساژ بهار لاله‌زار، اثر معمار ناشناخته، با معرفی فرامرز پارسا ۶۹/۷۰ امتیاز
- ۷- پردیس سینمایی ملت، اثر رضا دانشمیر، با معرفی کاوه بذرافکن ۶۹/۳۰ امتیاز
- ۸- برج جام، اثر رضا دانشمیر، با معرفی ایمان رئیسی ۶۹/۱۱ امتیاز
- ۹- محور پیاده بازار، اثر دفتر فنی شهرداری تهران، با معرفی ابوالفضل قمشه ۶۳/۷۸ امتیاز
- ۱۰- مسجد ولیعصر، اثر رضا دانشمیر، با معرفی سیروس باور ۶۲/۰۹ امتیاز
- ۱۱- پژوهشکده مواد و انرژی، اثر مهندسین مشاور تکنولوگ، با معرفی علی‌رضا قلی‌نژاد ۶۱/۷۲ امتیاز

از شرکت‌کننده‌ها خواسته شده بود آثار و معماری‌های مورد نظر خود را معرفی نمایند. پاسخ‌های متنوعی دریافت شد. از جمله آثار و

معماری‌هایی که از نظر این عزیزان می‌توانند بعنوان آثار برتر معرفی شوند، عبارتند از:

آرامگاه خیام (هوشنگ سیحون)، آرامگاه بوعلی سینا (هوشنگ سیحون)، دانشکده علوم پایه دانشگاه بوعلی (نادر اردلان)، سفارت و کنسولگری ایران در فرانکفورت (هادی میرمیران)، موزه فرش‌چیان (فرهاد احمدی)، دانشکده معماری (فرهاد احمدی)، تئاتر شهر (سردار افخم)، خانه شریفی‌ها (علی‌رضا تغابنی)، دفتر شیفت (نشید نیبان، رامبد ایلخانی)، ورزشگاه آزادی (عبدالعزیز فرمافرمایان)، اداره پست (عبدالعزیز فرمافرمایان)، دانشکده مدیریت (حسین امانت)، پارک شفق (کامران دیبا)، شوشتر نو (کامران دیبا)، ونک پارک (?)،

سازمان میراث فرهنگی (حسین امانت)، موزه هنرهای آئینی مذهبی (فرهاد احمدی)، خانه شخصی (یوسف شریعت‌زاده)، خیابان چمران شیراز (مهرداد ایروانیان)، پارک جمشیدیه تهران (غلامرضا پاسبان حضرت)، سردر دانشگاه تهران (کورش فرزامی)، موزه فرش (عبدالعزیز فرمانفرمایان)، باغ‌موزه قصر تهران (آرش مظفری)، طرح توسعه حرم حضرت معصومه (محسن میرحیدر)، کافه اسپرسو (هومن بالازاده)، اکسپو میلان (کامران صفامنش).

برخی از معمارانی که از نظر شرکت‌کنندگان باید به نشست‌های بعدی دعوت شوند تا آثار برتر مورد نظر خود را معرفی کنند، عبارتند از: فرهاد احمدی، نادر اردلان، کاترین اسپیریونوا، پانته‌آ اسلامی، ایرج اعتصام، کامران افشار نادری، حسین امانت، رامید ایلخانی، ناریه ایمانی، فرخ باور، نشید بنیان، هما بهبهانی، سید محمد بهشتی، سیامک پناهی، پور دیهیمی، علی‌رضا تغابنی، هادی تهرانی، سیاوش تیموری، کورش حاجی‌زاده، عیسی حجت، مهدی حجت، مژگان و گیسو حریری، احسان حسینی، منصور حسینی‌پور، حمیدرضا خوبی، رضا دانشمیر، داراب دیبا، بیژن رفیعی سرشکی، عباس ریاحی، علی سلطانیان، علی‌رضا شرافتی، فرامرز شریفی، بابک شکوهیان، بهرام شیردل، علی‌اکبر صارمی، کامران صفامنش، رضا صیادیان، شادی عزیزی، سمیرا فداکاری، محمدمنصور فلامکی، محمدرضا قانع، عاطفه کرباسی، علی‌رضا کریم‌پور، ایرج کلانتری، سارا کلانتری، محمد مجیدی، علی‌رضا مشهدی‌میرزا، رضا مفاخر، کاوه منصوری، فرشید موسوی، فرشاد مهدی‌زاده، نبوی نژاد، رضا نعیم، کامبیز نوایی.

چهار: یادآوری‌ها و گوشزدها

- از شرکت‌کننده‌ها خواسته شده بود نظر اصلاحی خود را یادآور شوند. بسیاری از آنان، رضایت خود از برنامه را نوشته بودند. برخی نیز ایرادهای منطقی خود را بیان کرده بودند. نمونه‌هایی را باهم مرور می‌کنیم. از تکرار نظرهای مشابه اجتناب می‌کنیم.
- «جلسات را عوض ماهی یک‌بار، دو هفته یک‌بار برگزار نمایید. زیرا حجم اطلاعات دریافتی در یک جلسه زیاد و تحلیل آن‌ها سخت است. در حال حاضر (پس از پایان جلسه اول)، احساس کسی را دارم که بمباران اطلاعاتی شده است».
 - «زمان‌بندی سخن‌رانی‌ها کمی نامنظم بود. اگر یک الگوی زمانی به معماران گرامی ارائه شود و در پایان تایم در نظر گرفته شده، سخنرانی تمام شود، نظم همایش بیشتر و بدون استرس می‌شود».
 - «کاهش تعداد مدعوین هر برنامه، اختصاص زمان بیشتر به هر اثر».
 - «فضای نامناسب نسبت به جمعیت».
 - «شاید بد نباشد کلیساهایی که در دوران معاصر ساخته شده‌اند هم معرفی شوند؛ چرا که به نوعی ترکیب معماری معاصر ایران و معماری اروپا می‌باشند».
 - «اگر معماران عزیز برنامه داشته باشند، باید، بتوانند در ۱۰ یا حداکثر ۱۵ دقیقه، «یک بنا» را معرفی کنند. درخواست می‌کنم سخن‌ران‌ها مقدمه و حاشیه نگویند».
 - «می‌توان از معماران خارج از کشور هم بصورت ضبط‌شده یا راه‌های دیگر، دعوت به نظر دهی کرد».
 - «لطفاً سال مشخصی به عنوان دوره انتخاب آثار مشخص نکنید. مثلاً نگویند ۶۰ سال. چون کارها و آثار ده‌های اول، دوم و سوم نیز می‌توانند در این بازه قرار گیرند».
 - «سیستم تهویه خیلی بد بود».
 - «اساس خاصی برای ارائه اطلاعات بر اساس زمان مورد نظر، در اختیار معماران قرار گیرد تا در یک فرمت و شکل خاص ارائه شوند».

- «بی‌توجهی بعضی اساتید به جمع‌آوری مطالب و اکتفا کردن به چند عکس محدود، به نوعی بی‌احترامی به جماعتی است که به احترام آن‌ها به این همایش آمدند».
- «لطفاً، به معماران تاکید کنید چارچوب غیر حسی و به‌روز در تشریح آثار ارائه نمایند».
- «کاش انتخاب بناها محدود به بناهای ۳۷ سال اخیر بود. در مورد ساختمان‌های دوره پهلوی اول و دوم زیاد صحبت شده و از آن‌ها همه آگاهیم».
- «از اساتید محترم درخواست شود نکات اصلی موردنظر خود را درباره اثر انتخابی، در پاورپوینت خود، بصورت تیتروار ارائه دهند. از صحبت‌ها، جمع‌بندی بهتری حاصل می‌شود».
- «غیر از اساتید دانشگاهی، از فعالان بازارکار هم استفاده کنید تا به ارتباط معماری آکادمیک با بازار کار کمک شود».
- «دوست دارم، به عنوان یک معمار جوان، آثار تازه‌ای را ببینم و بشناسم (نه آثاری را که قبلاً از طریق کتاب و مشاهده شناخته‌ام)».
- «کاش بناهای با ارزشی که از دید معماران (تا کنون) ناشناخته مانده‌اند، نقد و بررسی شوند، چون در مورد آثار معروف معماری، مطالب و اطلاعات زیاد در مجلات و سایت‌ها وجود دارد».
- «انتظار می‌رود فضایی جهت بیان نقطه‌نظرات افراد حاضر فراهم شود. ممنون».
- «لطفاً زمان برنامه‌های خود را افزایش دهید. این زمان در شان استادان و بزرگان معماری ایران نیست».
- «سالن بزرگ‌تری برای این کار اختصاص دهید».
- «اگر قرار است عکسی گرفته شود، بهتر است بدون فلاش باشد، چون تمرکز شنونده را برهم می‌زند».
- «بهتر بود هر معمار اثر و پروژه خود را ارائه دهد».
- «بهتر است معماران دعوت‌شده، بر معرفی یک آثار یا آثار فاخر مورد نظر خود متمرکز شوند تا تبلیغ شرکت معمار مورد نظر».

بهروز مرباغی / مدیر پروژه

۱۳۹۴/۰۸/۰۲